

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για το κλίμα»**(Διερευνητική γνωμοδότηση)**

(2020/C 364/10)

Εισηγητής: ο κ. **Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ**Συνεισηγητής: ο κ. **Peter SCHMIDT**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 11.3.2020
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Έγκριση από το τμήμα	29.6.2020
Έγκριση από την ολομέλεια	16.7.2020
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	553
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	206/4/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Αντιμετωπίζουμε κατάσταση έκτακτης κλιματικής ανάγκης. Την εποχή της παγκόσμιας κρίσης υγείας και της επικείμενης οικονομικής κρίσης που προκαλεί η πανδημία COVID-19, πρέπει να επιβεβαιωθεί εκ νέου η δέσμευση της ΕΕ για τη μετάβαση σε μια βιώσιμη, ανθεκτική και ουδέτερη από κλιματική άποψη και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων οικονομία της ευημερίας. Αυτό που χρειαζόμαστε τώρα είναι αναμορφωτικές αλλαγές στον πολιτισμό, στις υποδομές, στη συμπεριφορά, στη συμμετοχή και στα μέσα διαβίωσης οι οποίες θα επηρεάσουν αλλά και θα ενδυναμώσουν τους πολίτες με πολλούς τρόπους.

1.2. Η κλιματική αλλαγή απειλεί όλους, αλλά, όπως και με την πανδημία, πλήττει περισσότερο τα πιο ευάλωτα και περιθωριοποιημένα άτομα. Είναι ζωτικής σημασίας η μετάβαση να μην αφήνει κανέναν στο περιθώριο.

1.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η ενεργός συμμετοχή «όλων των μερών της κοινωνίας» —επιχειρήσεων, εργαζόμενων, ερευνητών, καταναλωτών, κοινοτήτων και πολιτών και των οργανώσεών τους— είναι ζωτικής σημασίας για την ενεργοποίηση της μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα.

1.4. Η ΕΟΚΕ στηρίζει, επομένως, το αίτημα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να δεσμευτεί για την επίτευξη ουδέτερου ισοζυγίου διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050, και να προσαρμόσει αναλόγως τον στόχο της για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030. Η έκθεση του 2019 σχετικά με το χάσμα των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) επισημαίνει ότι οι εκπομπές σε παγκόσμιο επίπεδο πρέπει να μειώνονται κατά 7,6 % ετησίως, ξεκινώντας από τώρα, προκειμένου να περιοριστεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη στον 1,5 °C. Σύμφωνα με υπολογισμούς αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υιοθετηθεί ένας στόχος μείωσης των εκπομπών κατά 68 % έως το 2030.

1.5. Απαιτείται μια στροφή προς ένα συμμετοχικό μοντέλο σε όλα τα επίπεδα κλίμακας και, κατά την εφαρμογή του συμφώνου για το κλίμα, η Επιτροπή έχει τη σημαντική ευκαιρία και υποχρέωση να διαμορφώσει μια καινοτόμο προσέγγιση που θα αντικατοπτρίζει, θα υποστηρίζει και θα εμπνέει τη δράση που ήδη υλοποιείται στην κοινωνία των πολιτών, εντός των κοινοτήτων, των πόλεων και των περιφερειών.

1.6. Τα συμμετοχικά μοντέλα που είναι πολύ στενά επικεντρωμένα, ή πλαισιώνονται με τρόπο ώστε να περιορίζεται η κλίμακα των επιδιωκόμενων αλλαγών, ή τα οποία μπορούν να αγνοηθούν από το θεσμικό όργανο που τα έχει δημιουργήσει, θα καταφέρουν μόνο να αποσπάσουν την προσοχή και να απογοητεύσουν όσους εμπλέκονται.

1.7. Η Ευρώπη πρέπει να λειτουργήσει ως καταλύτης για τη συστημική αλλαγή της δράσης για το κλίμα μέσω της καινοτομίας (τεχνολογικής και κοινωνικής) συνδέοντας την προσφορά καινοτομίας με παράγοντες της ζήτησης, με όσους έχουν προβλήματα και με εκείνους με υψηλές φιλοδοξίες για αλλαγή. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός θα πρέπει να καθοδηγείται από τους ΣΒΑ προκειμένου να αποφευχθούν κίνδυνοι που συνδέονται ακόμη και με τα δικαιώματα των εργαζομένων⁽¹⁾. Η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων, σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, παρέχει την ευκαιρία να διασφαλιστεί μια δίκαιη μετάβαση επικεντρωμένη στον στόχο ποιοτικών θέσεων εργασίας για όλους.

1.8. Οι συνολικές προκλήσεις που επισημάνθηκαν περισσότερο από τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν στη δράση για το κλίμα είναι η έλλειψη πρόσβασης σε χρηματοδότηση, η έλλειψη εμπειρογνομosούνης, η έλλειψη προσωπικού και η έλλειψη αναγνώρισης, καθώς και η έλλειψη συνεκτικού αφηγήματος εκ μέρους της ΕΕ και των εθνικών κυβερνήσεων.

1.9. Η επίτευξη των στόχων της ΕΕ και των διεθνών στόχων για το κλίμα θα απαιτήσει σημαντικούς οικονομικούς πόρους. Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (δημόσια και ιδιωτικά κεφάλαια), τα 750 δισεκατομμύρια ευρώ του ταμείου ανάκαμψης, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης πόρων για τη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, θα πρέπει να επικεντρωθούν στη βιώσιμη ανάκαμψη, συμπεριλαμβανομένης της δράσης για το κλίμα.

1.10. Οι όροι χρηματοδότησης για βιώσιμες πρακτικές σε όλους τους τομείς θα πρέπει να αποτελούν τον κανόνα για την εκπόνηση σχεδίων ανάκαμψης μετά την κρίση του κορονοϊού με άξονα το θεματολόγιο βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών με ορίζοντα το 2030 και τη συμφωνία του Παρισιού. Η απάντηση ανάκαμψης στην κρίση λόγω της νόσου COVID-19 δεν πρέπει να είναι να «επιστρέψουμε» στο σημείο που βρισκόμασταν πριν, αλλά να «προχωρήσουμε» σε κάτι νέο και καλύτερο.

1.11. Η ανάπτυξη ικανοτήτων και η τεχνική υποστήριξη είναι απαραίτητες ώστε όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς να μεταβούν σε ένα πιο ανθεκτικό και βιώσιμο μέλλον. Η σύσταση ενός φόρουμ της ΕΕ για τη χρηματοδότηση της δράσης για το κλίμα θα τονώσει την πρόσβαση στη χρηματοδότηση και θα άρει τους φραγμούς.

1.12. Η ΕΟΚΕ προτείνει μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερομένων μερών του συμφώνου για το κλίμα, με βάση τις αρχές της ένταξης, της διαφάνειας και της ουσιαστικής συμμετοχής και ανάληψης ευθύνης από τοπικούς φορείς για το κλίμα σε όλα τα επίπεδα.

1.13. Το σύμφωνο για το κλίμα πρέπει να επικεντρωθεί στην παρότρυνση των ανθρώπων να αλλάξουν συστήματα — μέσω εξερεύνησης, πειραματισμού και επίδειξης. Οι πολυεπίπεδες προοπτικές, η προορατικότητα, η αφήγηση και η αναδρομική προσέγγιση θα είναι όλες καίριας σημασίας. Θα πρέπει να προωθηθεί και να διευκολυνθεί ένα ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών για το κλίμα.

2. Εισαγωγή

2.1. Η αντιμετώπιση των κλιματικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων αποτελεί ολόένα και πιο επείγον καθήκον και απαιτεί δραστηριότητα αναθεώρησης των σημερινών μη βιώσιμων κοινωνικοοικονομικών προσεγγίσεων. Η πανδημία COVID-19 κατέδειξε ότι οι απλές προσαρμογές του τρόπου ζωής και των συστημάτων μας δεν θα είναι αρκετές. Οι θεμελιώδεις αλλαγές στις μεθόδους παραγωγής, που επηρεάζουν τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους και την οργάνωση της εργασίας, είχαν ήδη δρομολογηθεί πριν από την πανδημία και μπορούν επομένως να επιταχυνθούν. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε μια Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (ΕΠΣ) ως τη νέα στρατηγική για κοινωνικοοικονομικά και χρηματοοικονομικά μοντέλα της ΕΕ που να είναι βιώσιμα, καθαρότερα, ασφαλέστερα και υγιέστερα.

2.2. Στον απόηχο της κρίσης της νόσου COVID-19, η δράση για το κλίμα και οι δεσμεύσεις για τη βιωσιμότητα πρέπει να τεθούν στην πρώτη γραμμή της πολιτικής ανάκαμψης και ανασυγκρότησης, και των αντίστοιχων προϋπολογισμών, ώστε η ΕΕ να μην καταδικαστεί περαιτέρω σε ένα μέλλον με υψηλές ανθρακούχες εκπομπές. Τα μέτρα μετά την κρίση πρέπει να σχεδιαστούν κατά τρόπο που να δημιουργούν ανθεκτικότητα στο σύστημα, να προστατεύουν και να αποκαθιστούν τη βιοποικιλότητα, να δίνουν προτεραιότητα στη δημόσια υγεία, χωρίς να αφήνουν κανέναν στο περιθώριο και να ανοίγουν τον δρόμο για μια οικονομία ευημερίας. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΠΣ δεν θα πρέπει να εγκαταλειφθεί ούτε να καθυστερήσει, αλλά να ενισχυθεί.

2.3. Η επιτυχία της ΕΠΣ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα της ΕΕ να συνεργάζεται με τους πολίτες της. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή προετοιμάζει ένα ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα προκειμένου να φέρει σε επαφή διάφορους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών, των τοπικών αρχών, των τοπικών κοινοτήτων, της κοινωνίας των πολιτών, των σχολείων, των επιχειρήσεων και των ατόμων.

⁽¹⁾ UN SDSN *Six Transformations to achieve the Sustainable Development Goals* (Έξι μετασχηματισμοί για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης).

3. Η ανάγκη συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών και τους πολίτες για το κλίμα

3.1. Αντιμετωπίζουμε παγκοσμίως μια κατάσταση έκτακτης κλιματικής ανάγκης. Η ανταπόκριση των κυβερνήσεων στην κλιματική κρίση μέχρι στιγμής δεν ήταν επαρκής και ο κόσμος δεν βρίσκεται σε καλό δρόμο όσον αφορά την επίτευξη του στόχου της συμφωνίας του Παρισιού και των ΣΒΑ. Οι νέοι και οι άλλοι διαδηλωτές για το κλίμα στο σύνολο της κοινωνίας των πολιτών ζητούν δυναμικά μια πιο φιλόδοξη και επείγουσα δράση για το κλίμα. Οι φορείς λήψεως αποφάσεων, που έχουν προσυπογράψει την Ατζέντα του 2030 και τη συμφωνία του Παρισιού, έχουν την ευθύνη να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις αυτές, να λάβουν αποφασιστικά και φιλόδοξα πολιτικά μέτρα και να κινηθούν προς ένα νέο μοντέλο δράσης για το κλίμα χωρίς αποκλεισμούς, όπου όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα συμμετέχουν ενεργά.

3.2. Η ΕΟΚΕ στηρίζει, επομένως, το αίτημα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να δεσμευτεί για την επίτευξη ουδέτερου ισοζυγίου διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050, και να προσαρμόσει αναλόγως τον στόχο της για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030⁽²⁾. Η ΕΟΚΕ αναμένει ότι ο νέος στόχος για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 θα στηριχθεί σε εκτεταμένη επανεξέταση και σε ενδεδειγμένη εκτίμηση των επιπτώσεων. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης ότι υπάρχουν αποφασιστικά επιχειρήματα που συνηγορούν υπέρ του στόχου για ελάχιστη μείωση των εκπομπών κατά 55 % έως το 2030, προκειμένου η ΕΕ να ανταποκριθεί από την πλευρά της στη μαζική παγκόσμια ανάγκη για μείωση των εκπομπών. Για παράδειγμα, η έκθεση του 2019⁽³⁾ του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) για το χάσμα των εκπομπών υποδεικνύει ότι απαιτείται ένας ακόμη πιο φιλόδοξος στόχος μείωσης των εκπομπών έως το 2030 σε παγκόσμιο επίπεδο προκειμένου να περιοριστεί η υπερθέρμανση του πλανήτη στον 1,5 °C, όπως ορίζεται στη συμφωνία του Παρισιού⁽⁴⁾.

3.3. Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο του 2019, το 93 % των πολιτών της ΕΕ θεωρούν την κλιματική αλλαγή σοβαρό πρόβλημα· το 79 % θεωρεί ότι αποτελεί πολύ σοβαρό πρόβλημα. Η συντριπτική πλειονότητα όσων απάντησαν θεωρεί ότι είναι σημαντικό η εθνική τους κυβέρνηση να θέσει φιλόδοξους στόχους για την αύξηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (92 %) και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης (89 %).

3.4. Το σύμφωνο για το κλίμα πρέπει να αξιοποιήσει τη δύναμη των Ευρωπαίων προκειμένου να υλοποιηθεί το όραμα της ΕΠΣ για μια ευημερούσα, χωρίς αποκλεισμούς, ανθεκτική στο κλίμα κοινωνία με μια κυκλική οικονομία με μηδενικές εκπομπές εκπομπών έως το 2050. Η έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) αναφέρει ρητά την ανάγκη για «ταχείες, ευρείες και άνευ προηγουμένου αλλαγές σε όλες τις πτυχές της κοινωνίας». Οι σταδιακές αλλαγές δεν θα είναι αρκετές. Η έμφαση μόνο στη μείωση του CO₂ είναι αντιπαραγωγική σε τοπικό επίπεδο — περιορίζοντας τη συμμετοχή και τον τρόπο σκέψης και μειώνοντας σημαντικά τις αλλαγές που εμφανίζονται και εφαρμόζονται. Αυτό που χρειάζεται τώρα είναι ο θεμελιώδης μετασχηματισμός των οικονομικών, κοινωνικών και χρηματοπιστωτικών συστημάτων που θα οδηγήσει σε εκθετική αλλαγή στα ποσοστά απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές και θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή. Για να συμβεί αυτό, απαιτούνται εμπνευσμένες, ευρείες και ποικίλες αφηγήσεις, που να εξηγούν γιατί ο κόσμος πρέπει να αλλάξει.

3.5. Η τρέχουσα παγκόσμια κρίση λόγω της πανδημίας COVID-19 κατέδειξε την ικανότητα των κυβερνήσεων να λαμβάνουν δραστηριότητες για τον μετριασμό μιας υπαρκτής απειλής, καθώς και την ικανότητα των ανθρώπων, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, να προσαρμόζονται σε νέους περιορισμένους τρόπους ζωής που επιβάλλουν αυτά τα μέτρα. Είναι σημαντικό ότι οι κοινότητες, οι επιχειρήσεις, οι κοινωνικοί εταίροι και άλλοι μη κρατικοί φορείς διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην αντιμετώπιση της πανδημίας, εντοπίζοντας συχνά τις ανάγκες, σχεδιάζοντας και εφαρμόζοντας παρεμβάσεις για τις συγκεκριμένες περιστάσεις πιο γρήγορα, πιο αποτελεσματικά και πιο δημιουργικά από ό, τι έχει αποδειχθεί εφικτό μέσω της προσέγγισης από την κορυφή προς τη βάση.

3.6. Πρόκειται για τεράστια ευκαιρία και για τεράστιο κίνδυνο, καθώς προχωρούμε στην επόμενη φάση ανταπόκρισης στη νόσο COVID-19. Τα οικονομικά μέτρα και οι δέσμες φορολογικών μέτρων που σχεδιάζονται για τη διατήρηση και την επανεκκίνηση της ευρωπαϊκής οικονομίας πρέπει να υιοθετήσουν την ευρωπαϊκή ταξινόμηση για βιώσιμες επενδύσεις και άμεση χρηματοδότηση σε όσες δραστηριότητες είναι βιώσιμες ή έχουν τη δυνατότητα να καταστούν βιώσιμες και θα αναλαμβάνουν —με την επιφύλαξη της εποπτείας— να εντοπίζουν και να πραγματοποιούν επειγόντως τις απαραίτητες αλλαγές.

(²) Η εισηγήτρια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τον ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα (COM (2020) 0080), Jytte Guteland, προτείνει «να αυξηθεί ο στόχος της Ένωσης για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 ώστε να προβλέπεται μείωση των εκπομπών κατά 65 % σε σύγκριση με το 1990. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θα πρέπει, έως τις 30 Ιουνίου 2021, να αξιολογήσει τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως η ενωσιακή νομοθεσία για την εφαρμογή του εν λόγω υψηλότερου στόχου».

(³) Έκθεση του 2019 σχετικά με το χάσμα των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

(⁴) Η έκθεση του 2019 σχετικά με το χάσμα των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) επισημαίνει ότι οι εκπομπές σε παγκόσμιο επίπεδο πρέπει να μειώνονται κατά 7,6 % ετησίως, ξεκινώντας από τώρα, προκειμένου να περιοριστεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη στον 1,5 °C. Εάν αυτό υπολογιστεί για την ΕΕ θα σήμαινε ότι πρέπει να υιοθετηθεί έναν στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 68 % έως το 2030.

3.7. Η τραγική διαταραχή που προκάλεσε η νόσος COVID-19, η οποία οδήγησε στην αναστολή των δημοσιονομικών κανόνων, κατέδειξε ότι είναι δυνατόν να υπάρξει ένα άλλο όραμα όταν διακυβεύονται οι ζωές των ανθρώπων, οι οικονομίες μας και η επιβίωση της ζωής στη Γη. Ένα όραμα κοινωνικής προόδου που βασίζεται μόνο στην επιδίωξη της αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ) αγνοεί τα θεμελιώδη στοιχεία της ατομικής και κοινωνικής ευημερίας και δεν λαμβάνει δεόντως υπόψη τις περιβαλλοντικές και τις κοινωνικές παραμέτρους. Είναι επομένως απαραίτητο το άλμα από την οικονομία που βασίζεται στο ΑΕγχΠ στην οικονομία της ευημερίας ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾.

3.8. Ένας τρόπος ενίσχυσης της φιλοδοξίας για το κλίμα είναι η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για περισσότερη δράση από μη κρατικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων τύπων επιχειρήσεων, όπως οι μικρές, οι μεσαίες και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις· οι επενδυτές· οι κοινωνικοί εταίροι· οι συνεταιρισμοί· οι πόλεις και οι περιφέρειες· οι συνδικαλιστικές οργανώσεις· οι τοπικές κοινότητες και οι ομάδες πολιτών· οι γεωργοί· τα σχολεία· οι οργανώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα· οι ομάδες νέων· και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις.

3.9. Ένα ευνοϊκό περιβάλλον απαιτεί μια βασική καθοριστικής σημασίας μετάβαση από τη διαβούλευση και τη συμμετοχή από την κορυφή προς τη βάση στον συνδυασμένο σχεδιασμό, στη συνδημιουργία και στην ανάληψη ευθυνών. Τα τυποποιημένα μοντέλα διαβούλευσης σπάνια ξεπερνούν τους πολύ στενούς τομείς της κοινωνίας, που διαθέτουν επαρκείς πόρους. Τα άτομα, οι οργανισμοί και οι επιχειρήσεις που θα επωφεληθούν περισσότερο και θα συμβάλουν στον μετασχηματισμό πρέπει να έχουν πραγματικές ευκαιρίες συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων εάν πρέπει να δεσμεύσουν χρόνο και ενέργεια στη διαδικασία.

3.10. Το 2018, η ΕΟΚΕ ζήτησε έναν «ευρωπαϊκό διάλογο για τη μη κρατική δράση για το κλίμα» ⁽⁷⁾. Σκοπός του διαλόγου δεν πρέπει να είναι μόνο η ανάδειξη και η προβολή δράσεων, αλλά και η ανταπόκριση στις ανάγκες των μη κρατικών φορέων, ενθαρρύνοντας νέες συμπράξεις μεταξύ τους και με διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης· η διευκόλυνση της μάθησης από ομοτίμους, η κατάρτιση και η ανταλλαγή συμβουλών· και η διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση.

3.11. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει ⁽⁸⁾ τη θέσπιση μόνιμου διαλόγου με τους πολίτες ως υποχρεωτικού προπαρασκευαστικού στοιχείου όλων των σημαντικών πολιτικών αποφάσεων και όλων των σχετικών πρωτοβουλιών σε όλα τα επίπεδα.

3.12. Μέχρι σήμερα, η Επιτροπή δεν ακολούθησε τις συστάσεις αυτές ⁽⁹⁾. Το σύμφωνο για το κλίμα παρέχει την ευκαιρία στα θεσμικά όργανα να συνεργαστούν στενά με στόχο ένα ευνοϊκό πλαίσιο για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και της συμμετοχής των πολιτών, αξιοποιώντας αλλά και υπερβαίνοντας τις υφιστάμενες διαδικασίες διαβούλευσης.

4. Διδάγματα από τις υφιστάμενες πρακτικές σχετικά με την κοινωνία των πολιτών και τη συμμετοχή των πολιτών

4.1. Τα υφιστάμενα παραδείγματα εθνικών, περιφερειακών και δημοτικών αρχών για τις συνελεύσεις πολιτών, τους διαλόγους με τους πολίτες και παρόμοιες διαδικασίες διαβούλευσης ⁽¹⁰⁾ καταδεικνύουν την ικανότητα και την επιθυμία των πολιτών να αναλάβουν την ευθύνη για λύσεις σχετικά με την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Συχνά, οι ευρύτερες συμμετοχικές προσεγγίσεις, όταν διαμορφώνονται με προσοχή, δημιουργούν σημαντικά οφέλη ως προς τη βιωσιμότητα χωρίς να εστιάζονται αποκλειστικά στην κλιματική κρίση. Μαρτυρούν όχι μόνο την έντονη ανάγκη και διάθεση για μια συμμετοχική δημοκρατία, αλλά και την ικανότητα των κυβερνήσεων να δημιουργούν τέτοιους χώρους και να παρακολουθούν τις προτάσεις τους σε πολιτικό επίπεδο.

4.1.1. Το 2019, 150 τυχαία επιλεγμένοι Γάλλοι πολίτες άρχισαν να συζητούν το ερώτημα «πώς μπορούμε να μειώσουμε τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 40 % έως το 2030, σε πνεύμα κοινωνικής δικαιοσύνης;». Οι συνεδριάσεις αυτής της Συνέλευσης Πολιτών πραγματοποιούνται στο Γαλλικό Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο. Η κυβέρνηση σκοπεύει να εξετάσει δημοσίως τις προτάσεις και να δημοσιεύσει ένα προσωρινό χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή τους ⁽¹¹⁾.

4.1.2. Η Ιρλανδική Συνέλευση Πολιτών που ιδρύθηκε το 2016 απαρτιζόταν από 100 πολίτες, που επιλέχθηκαν τυχαία ώστε να είναι αντιπροσωπευτικοί του ιρλανδικού εκλογικού σώματος. Στη Συνέλευση αυτή ανατέθηκε να συζητηθούν θέματα που ποικίλλουν από τη συνταγματική απαγόρευση των αμβλώσεων έως την ανάληψη από την Ιρλανδία ηγετικού ρόλου στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η κοινοβουλευτική επιτροπή, που συστάθηκε για να προωθήσει τις συστάσεις της Συνέλευσης σχετικά με την αλλαγή του κλίματος, διαμόρφωσε σε σημαντικό βαθμό το εμβληματικό σχέδιο δράσης της Ιρλανδίας για το κλίμα που δημοσιεύθηκε στα τέλη Ιουνίου 2019.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η βιώσιμη οικονομία που χρειαζόμαστε» (EE C 106 της 31.3.2020, σ. 1).

⁽⁶⁾ Οικονομία της ευημερίας — κλάδος των οικονομικών που επιδιώκει να αξιολογήσει τις οικονομικές πολιτικές ως προς τις επιπτώσεις τους στην ευημερία της κοινότητας. Καθιερώθηκε ως ένας καλά καθορισμένος κλάδος της οικονομικής θεωρίας κατά τον 20ο αιώνα.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για το κλίμα για τους μη κρατικούς φορείς», (EE C 227 της 28.6.2018, σ. 35).

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Μακροπρόθεσμη στρατηγική της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου» (EE C 282, της 20.8.2019, σ. 51).

⁽⁹⁾ Ήδη προταθείσες στη γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Οικοδόμηση συνασπισμού μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των υποεθνικών αρχών για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της συμφωνίας του Παρισιού» (EE C 389, της 21.10.2016, σ. 20).

⁽¹⁰⁾ <https://www.thersa.org/discover/publications-and-articles/rsa-blogs/2018/07/our-call-for-action-on-deliberative-democracy>.

⁽¹¹⁾ <https://www.conventioncitoyennepourleclimat.fr/en/>.

4.1.3. Σε δύο μεγάλες πόλεις της Ισπανίας, έχουν θεσπιστεί διάλογοι με τους πολίτες και τοπικά φόρουμ για την προώθηση της ευρύτερης συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τμήματα του τοπικού προϋπολογισμού και με την αναζήτηση ιδεών για το μέλλον της πόλης.

4.1.4. Το συμβούλιο νεολαίας για το κλίμα του Υπουργείου της Δανίας για την Ενέργεια, τον Εφοδιασμό και το Κλίμα έχει ως στόχο να προσδώσει νέα σκέψη στην πολιτική για το κλίμα και να παράσχει στοιχεία στον υπουργό σχετικά με τις μελλοντικές κλιματικές λύσεις.

4.1.5. Ο δήμος Gdansk στην Πολωνία διοργάνωσε τρεις συνελεύσεις πολιτών για την προσαρμογή στα ακραία καιρικά φαινόμενα, τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και τη βελτίωση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά.

4.1.6. Στη Φινλανδία, η πρώτη ομάδα πολιτών για τη βιώσιμη ανάπτυξη συγκέντρωσε περίπου 500 Φινλανδούς για να αξιολογήσει την κατάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν για την προώθηση του έργου της κυβέρνησης και του κοινοβουλίου της Φινλανδίας όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη.

4.1.7. Στην Ιταλία, μετά την COP 25, υποβλήθηκε νομοθετική πρόταση από εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών για τη δημιουργία συνέλευσης πολιτών κατά το μοντέλο της γαλλικής συνέλευσης. Μια παρόμοια διαδικασία ξεκίνησε στο Ηνωμένο Βασίλειο, με τη «Συνέλευση για το κλίμα: η πορεία προς καθαρά μηδενικές εκπομπές».

4.1.8. Στη Μπολόνια της Ιταλίας, ο δήμος δημιούργησε ένα «Γραφείο Φαντασίας των Πολιτών» («Ufficio Immaginazione Civica») ως μέρος του ευρύτερου έργου του για την εκ νέου συμμετοχή των πολιτών. Δημιούργησε έξι «εργαστήρια», τα οποία διοργανώνουν τακτικά εκδηλώσεις με τη χρήση ανοικτού χώρου και άλλων εργαλείων. Όταν αναδύονται καινοτόμες ιδέες για έργα, ο δήμος συνάπτει «σύμφωνα» με την κοινότητα για να εξασφαλιστεί ότι θα γίνουν πραγματικότητα. Τα τελευταία πέντε χρόνια έχουν συναφθεί περισσότερα από 500 σύμφωνα, από νέα παγκάκια σε δρόμους έως πολύ μεγαλύτερα και πιο φιλόδοξα σχέδια. Κατέστη επίσης ο διαυλος μέσω του οποίου θεσπίζονται συμμετοχικοί προϋπολογισμοί.

4.2. Πολλές άλλες πρωτοβουλίες υπό την καθοδήγηση των κοινοτήτων (CLIs) κινητοποιούν την τοπική δράση για τη δημιουργία ενός πιο βιώσιμου μέλλοντος με αξιοσημείωτες και ενθαρρυντικές επιτυχίες. Μεταξύ άλλων, οι «Βιώσιμες συνοικίες» στις Βρυξέλλες, το δίκτυο βάσης των 120 περίπου κοινοτικών ομάδων του δικτύου δράσης για το κλίμα των Κοινοτήτων της Σκωτίας, ο Cooréptico — ένας συνεταιρισμός ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (RESCoop) στην Πορτογαλία, το κίνημα για τη μετάβαση, που δραστηριοποιείται σήμερα στην προσπάθεια ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων σε περισσότερες από 50 χώρες, που παροτρύνει τους ανθρώπους να αλλάξουν τρόπους σκέψης, δράσης και ύπαρξής τους στον κόσμο. Το πρόγραμμα δράσης «Κοινότητες για το μέλλον», το οποίο θα ξεκινήσει φέτος το καλοκαίρι, μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία του θεσμικού πλαισίου για τη συμμετοχή του κοινού.

4.3. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η δομημένη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών είναι απαραίτητη και χρειάζεται να ανατεθεί σαφής εντολή για τη συμμετοχή της στην ανάπτυξη, την υλοποίηση και την παρακολούθηση πολιτικών και στρατηγικών που αποσκοπούν στην επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας.

4.3.1. Η πολυσυλλεκτική πλατφόρμα (MSP) για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο, αλλά άφησε περιθώρια βελτίωσης όσον αφορά την εξασφάλιση πόρων, τη συχνότητα των συνεδριάσεων, την κυριότητα καθορισμού της ημερήσιας διάταξης, τις ευκαιρίες για εκτεταμένη συζήτηση και δέσμευση και τη διευκόλυνση πιο τακτικών, διαφανών και προσβάσιμων δημόσιων διαβουλεύσεων.

4.3.2. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερόμενων μερών για την κυκλική οικονομία, η οποία λειτουργεί από κοινού από την ΕΟΚΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρέχει ένα περιθώριο για μια ευρεία ομάδα ενδιαφερόμενων μερών όσον αφορά την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και ιδεών και τη δημιουργία πολύτιμων δικτύων. Η παραχώρηση της κυριότητας της πλατφόρμας στα ενδιαφερόμενα μέρη αποτελεί τη βασική διαφορά με την πολυσυλλεκτική πλατφόρμα για τους ΣΒΑ και είναι μια καλή πρακτική που πρέπει να ακολουθηθεί.

4.4. Οι στόχοι του Παρισιού δεν θα επιτευχθούν χωρίς ισχυρή δέσμευση των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα επίπεδα και ιδίως σε βιομηχανίες και τομείς που επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές και την ψηφιοποίηση. Η εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων, σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, παρέχει την ευκαιρία να διασφαλιστεί μια δίκαιη μετάβαση επικεντρωμένη στον στόχο ποιοτικών θέσεων εργασίας για όλους. Ο κοινωνικός διάλογος υπό την καθοδήγηση των συνδικάτων και των εργοδοτών είναι ο καλύτερος τρόπος για την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την κλιματική κρίση. Είναι οι βασικοί πρωταγωνιστές εάν θέλουμε να υλοποιηθεί ο κοινωνικά δίκαιος, παραγωγικός και εμπορικός μετασχηματισμός που επιφέρει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Αυτά τα σενάρια εκτείνονται από τις συνόδους κορυφής κοινωνικού διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω του διασυνοριακού διαλόγου, ο οποίος είναι απαραίτητος για να δοθεί ώθηση στην ευρωπαϊκή κοινωνική ένταξη, και σε κλαδικές και εταιρικές συλλογικές συμβάσεις. Η συμμετοχή των εργαζομένων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της δημοκρατίας στον χώρο εργασίας και παρέχει στους εργαζόμενους την ευκαιρία να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στις αποφάσεις για τον χώρο εργασίας, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν θετικά στη δράση για το κλίμα.

4.5. Η ΚΓΚ (Κοινότητα γνώσης και καινοτομίας) για το κλίμα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας επικεντρώνεται στον σχεδιασμό, την εκτέλεση και τη σύνδεση επιχειρηματικών πειραματισμών και σε βάθος αποτελεσμάτων επίδειξης για τους μοχλούς της συστημικής αλλαγής. Η ΚΓΚ για το κλίμα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας διαθέτει ένα χαρτοφυλάκιο που αποτελείται από πειράματα που εστιάζονται στην ενεργοποίηση νέων τρόπων σκέψης, στην αξιοποίηση των εκθετικών επιπτώσεων των νέων τεχνολογιών, των δικτύων και των κοινοτικών δυνάμεων και στην επιδίωξη ταχύτερης μάθησης από τον ρυθμό της αλλαγής⁽¹²⁾.

5. Διδάγματα από τις επιχειρηματικές απαντήσεις

5.1. Η καινοτομία αναφέρεται στη διάθεση επιπλέον σταδίων ανάπτυξης νέων υπηρεσιών και προϊόντων στην αγορά ή στο κοινό που να ικανοποιούν ανεκπλήρωτες ανάγκες ή να επιλύουν προβλήματα που δεν υπήρχαν στο παρελθόν. Η τεχνολογική καινοτομία επικεντρώνεται στις τεχνολογικές πτυχές ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας. Η κοινωνική καινοτομία αναφέρεται σε νέες κοινωνικές πρακτικές που στοχεύουν στην ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών με καλύτερο τρόπο από τις υφιστάμενες λύσεις, που προκύπτουν για παράδειγμα από συνθήκες εργασίας, εκπαίδευση, ανάπτυξη της κοινότητας ή υγεία. Η ψηφιακή τεχνολογία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην κοινωνική καινοτομία μέσω της χρήσης ΤΠΕ, όπως τα επιγραμμικά δίκτυα και άλλα ψηφιακά εργαλεία.

5.2. Η διαδικασία της συστημικής καινοτομίας θα πρέπει να είναι διαθέσιμη με προστιτό κόστος σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που πρέπει να συμμετέχουν στον συνδυασμένο σχεδιασμό των λύσεων που θα οδηγήσουν στην απαιτούμενη μετάβαση στη βιωσιμότητα. Η οικονομική βιωσιμότητα αποτελεί προϋπόθεση για την κοινωνική συνοχή «χωρίς να αφήνει κανέναν στο περιθώριο» στη διαδικασία εφαρμογής της ΕΠΣ. Για τον λόγο αυτό, πτυχές της συστημικής αλλαγής που έχουν δημόσια καλά χαρακτηριστικά πρέπει να χρηματοδοτούνται ή να επιδοτούνται από δημόσιες πηγές, ώστε να καταστεί δυνατή η περαιτέρω μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων για επενδύσεις στην κλιματική αλλαγή.

5.3. Οι κοινότητες που κατορθώνουν να εισαγάγουν συστήματα καινοτομίας είναι αυτές που διαπρέπουν στην κατανόηση του προβλήματος, στη συγκέντρωση λύσεων, στην κατανομή των λύσεων ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες και τους πόρους των διαφόρων τόπων και πλαισίων. Πρέπει να ενισχύσουμε τις ευρωπαϊκές κοινότητες με αυτές τις δεξιότητες και να δημιουργήσουμε τα κατάλληλα περιβάλλοντα για περισσότερη δράση από μη κρατικούς φορείς.

5.4. Χρειάζονται επειγόντως καινοτόμοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί που θα αναγνωρίζουν και θα αντιμετωπίζουν τις δυνατότητες και τις προκλήσεις της καινοτομίας των συστημάτων με πρωτοβουλία των κοινοτήτων, πράγμα που απαιτεί ευέλικτη, βασική στήριξη για τη δημιουργία και τη διατήρηση κεφαλαίων εκκίνησης για μεγαλύτερα έργα, καθώς και επαγγελματική καθοδήγηση και υποστήριξη. Το σύμφωνο για το κλίμα θα μπορούσε να χαράξει μια εξαιρετικά πολύτιμη διαδρομή χάρη στην οποία οι φορείς κοινωνικής καινοτομίας θα παρέχουν ανατροφοδότηση σχετικά με την πολιτική και τα οικονομικά εμπόδια που τους εμποδίζουν και τους θέτουν σε μειονεκτική θέση και συχνά καθιστούν μη βιώσιμα τα τόσο πολύ αναγκαία έργα μετασχηματισμού.

5.5. Οι απαντήσεις των εταιρειών αποτελούν πολύ σημαντικό σημείο αναφοράς, όπως φαίνεται από τα ακόλουθα παραδείγματα:

- Πολυεθνικές εταιρείες που παράγουν ρούχα για χρήση και απόρριψη, προωθώντας μια γραμμή πώλησης μεταχειρισμένων προϊόντων, ως στρατηγική ανακύκλωσης.
- Η καθοδήγηση μεγάλων παραγωγών πετρελαίου και ασφαλιστικών εταιρειών, που θα πρέπει να επαναπροσανατολίσουν τις δραστηριότητές τους.

5.6. Παραδείγματα σημαντικών απαντήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα είναι:

- Η απόφαση των επενδυτικών ταμείων να μην επενδύσουν σε έργα που δεν λαμβάνουν υπόψη την κλιματική μεταβλητή.
- Το δίκτυο για την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα (*Network for Greening the Financial System*), το οποίο ιδρύθηκε από οκτώ κεντρικές τράπεζες και εποπτικούς φορείς, για την πράσινη χρηματοδότηση.

⁽¹²⁾ Η ΚΓΚ για το κλίμα του ΕΙΤ «Έργα επίδειξης σε βάθος» αντιπροσωπεύει ένα πιθανό οικονομικό «πλεονέκτημα ανάπτυξης» από τους πλέον φιλόδοξους «πρωταγωνιστές των προκλήσεων» της Ευρώπης για να κατανοήσουν τον «χώρο προβληματισμού» τους και τους «σχεδιαστές» για να χαρτογραφήσουν το σύστημα και να δημιουργήσουν ένα χαρτοφυλάκιο θέσεων παρέμβασης.

6. Ανταλλαγή πληροφοριών και κατανόηση από το κοινό της δράσης για το κλίμα

6.1. Απαιτούνται άμεσοι διάλογοι με τους πολίτες για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της μετάβασης σε πιο βιώσιμες κοινωνίες και υγιέστερες τοπικές κοινότητες. Οι διάλογοι αυτοί έχουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία όταν οργανώνονται σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο. Ωστόσο, η καθοδήγηση, ο συντονισμός και η στήριξη σε επίπεδο ΕΕ θα είναι ουσιαστικής σημασίας.

6.2. Θα πρέπει να εναπόκειται πρωτίστως στις επιμέρους χώρες να αναπτύξουν ένα σύστημα περιβαλλοντικών ρυθμίσεων που θα βασίζεται στο τοπικό περιβάλλον και τις ανάγκες τους και θα προσαρμόζεται στη βιώσιμη ανάπτυξη της συγκεκριμένης χώρας. Η αναγνώριση των δικαιωμάτων της φύσης θα αποτελούσε σημαντικό στοιχείο ⁽¹³⁾.

6.3. Κάθε παρέμβαση σε επίπεδο ΕΕ θα πρέπει να είναι σχεδιασμένη από κοινού με τους χρήστες, να διδάσκεται από την ανάπτυξη μοντέλων και να αποτελεί πηγή έμπνευσης για τη συμμετοχική προσέγγιση που απαιτείται σε άλλα επίπεδα κλίμακας. Είναι αναγκαία η εξασφάλιση εμπειρογνομosύνης και πόρων για την υποστήριξη του σχεδιασμού και τη διευκόλυνση των καινοτόμων συνεργατικών χώρων, την πειστική αφήγηση και τη χρήση καινοτόμου τεχνολογίας. Ένα θεμελιώδες στοιχείο για την επιτυχία του συμφώνου για το κλίμα θα είναι η ικανότητα των ενδιαφερομένων κοινοτήτων να βελτιώσουν όσο το δυνατόν περισσότερο την αφηγηματική τους ικανότητα, να ενσταλάξουν μια ανάσα ζωής σε αυτό το διαφορετικό μέλλον που ελπίζουν, να εξερευνήσουν τις υπάρχουσες ανάγκες και επιθυμίες, και να παροτρύνουν τους ανθρώπους να αναλάβουν δράση.

6.4. Ένα περιβάλλον δικτύου που συμβάλλει στην ενθάρρυνση και υποστήριξη της δράσης για το κλίμα απαιτεί μια διαδικτυακή πλατφόρμα για την ανταλλαγή πρακτικών και διδαγμάτων που αντλούνται από έργα και προσεγγίσεις. Μια τέτοια συμμετοχική πλατφόρμα θα μπορούσε να διευκολύνει τη μάθηση από ομοτίμους και την ανταλλαγή συμβουλών μεταξύ των φορέων, βοηθώντας τους να ξεπεράσουν ρυθμιστικά εμπόδια. Θα μπορούσε να ενθαρρύνει την εκπαίδευση και την καινοτομία παρέχοντας διαδικτυακά μαθήματα, διαδικτυακά σεμινάρια και εργαστήρια.

6.5. Η αναγνώριση και η αξιόπιστη δημοσιοποίηση των υφιστάμενων δράσεων μπορεί να είναι ισχυρά κίνητρα για την ανάληψη δράσης για το κλίμα. Η χρηματοδότηση και άλλοι πόροι, η εξειδικευμένη στήριξη και η παροχή βοήθειας για τη διαμόρφωση των αποφάσεων που επηρεάζουν το έργο τους θα καταστήσουν δυνατή την ευρύτερη εφαρμογή των αποδεδειγμένα αποτελεσματικών προσεγγίσεων.

6.6. Οι πρέσβεις της δράσης για το κλίμα θα μπορούσαν να αναλάβουν τη διευκόλυνση συμπράξεων μεταξύ πολλαπλών παραγόντων· καθορισμό στρατηγικών / θεματικών προτεραιοτήτων· διοργάνωση εκδηλώσεων και παροχή κινήτρων για νέες δράσεις για το κλίμα.

6.7. Οι εν λόγω πρέσβεις του Συμφώνου για το Κλίμα θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως κομβικά σημεία για τους διάφορους τομείς της οικονομίας. Θα πρέπει επίσης να οριστούν ειδικοί πρέσβεις για τη νεολαία, τις τοπικές κοινότητες, τις πόλεις και τις περιφέρειες. Οι πρέσβεις σε επίπεδο ΕΕ θα έχουν διαφορετικό ρόλο από τους πρέσβεις σε εθνικό/ περιφερειακό/ τοπικό επίπεδο. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων επιπέδων.

6.8. Ο ορισμός μελών της ΕΟΚΕ και της ΕτΠ ως πρέσβων σε επίπεδο ΕΕ για τις εκλογικές περιφέρειες που εκπροσωπούν θα βασιστεί στα εκτεταμένα δίκτυά τους μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, καθώς και στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των συμβουλευτικών οργάνων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

6.9. Για παράδειγμα, τα συνδικάτα και οι επιχειρηματικές οργανώσεις έχουν συγκεκριμένες προοπτικές και εκπροσωπούν δημοκρατικά τους εργαζόμενους σε διάφορους τομείς. Διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στον καθορισμό των διαφόρων μέτρων για την κάλυψη των αναγκών των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και για τον εντοπισμό των προκλήσεων. Οι πρέσβεις για το κλίμα σε διάφορα επίπεδα του συνδικαλιστικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματά του κοινωνικού διαλόγου, να ενισχύσουν αποτελεσματικά την ανταλλαγή πληροφοριών και να ενθαρρύνουν τη δράση για το κλίμα. Αυτό το έργο απαιτεί ένα θεσμικό περιβάλλον ευνοϊκό για τα δικαιώματα στην εργασία.

6.10. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αλλάζει την οργάνωση και τον τρόπο παραγωγής των εταιρειών, και πολλές ΜΜΕ αντιμετωπίζουν πολύ σοβαρές ελλείψεις στην ψηφιοποίηση. Οι ανησυχίες πολλών εργαζομένων αφορούν τον αντίκτυπο της ψηφιοποίησης στις θέσεις εργασίας τους, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση της ανεργίας και των ανισοτήτων.

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Έγγραφο προβληματισμού — Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030» (ΕΕ C 14 της 15.1.2020, σ. 95)· γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Κλιματική δικαιοσύνη» (ΕΕ C 81 της 2.3.2018, σ. 22).

6.11. Για να «προωθήσει τη χρηματοδότηση και τις πράσινες επενδύσεις και να εξασφαλίσει μια δίκαιη μετάβαση» στην ΕΠΣ, η Επιτροπή έχει αναπτύξει μια ταξινόμηση για την παροχή κινήτρων για επενδύσεις σε 8 μεγάλους οικονομικούς ομίλους και 70 τομείς δραστηριότητας, οι οποίοι θα μετατρέψουν ριζικά την παραγωγή τους και την ποσότητα και την ποιότητα των θέσεων εργασίας τους. Σε αυτό το έγγραφο που είναι ο ακρογωνιαίος λίθος του Επενδυτικού Σχεδίου για την ΕΠΣ, υπάρχει μόνο μία αναφορά στα εργασιακά δικαιώματα των θεμελιωδών προτύπων της ΔΟΕ.

7. Δημιουργία πραγματικών και εικονικών χώρων ανταλλαγής απόψεων για το κλίμα

7.1. Το σύμφωνο για το κλίμα πρέπει να επικεντρωθεί στην ενδυνάμωση των ανθρώπων να αλλάξουν συστήματα — μέσω εξερεύνησης, πειραματισμού και επίδειξης. Χρειάζονται προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που να καλύπτουν όλο το φάσμα της κοινωνίας των πολιτών και άλλων μη κρατικών φορέων. Η βελτίωση της γνώσης και της κατανόησης της κλιματικής πρόκλησης με περισσότερη και ευρύτερη εμφάνιση και με τη βελτίωση της ποιότητας των συζητήσεων και των συνομιλιών γύρω από το πρόβλημα μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων είναι ζωτικής σημασίας.

7.2. Απαιτούνται έτοιμα για εφαρμογή εργαλεία για τη δομή και τη διαχείριση των προκλήσεων και την αξιοποίηση ευκαιριών καινοτομιών και μεταβάσεων βιωσιμότητας. Το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει παραγάγει και έχει θέσει σε εφαρμογή πολλά από αυτά τα εργαλεία. Σε πολυεπιστημονικά περιβάλλοντα, η προσέγγιση θα πρέπει να είναι η παρακολούθηση της «εκμάθησης μέσω της εφαρμογής εργαλείων στις περιπτώσεις των χρηστών».

7.3. Η διαχείριση των ενδιαφερομένων, η πολυεπίπεδη προοπτική, το όραμα και η αναδρομική προσέγγιση και η εξειδικευμένη διαχείριση θα είναι καθοριστικής σημασίας για την ενεργοποίηση του συμφώνου για το κλίμα. Αυτή η δομή έχει σκοπό να διευκολύνει τη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων καθορίζοντας μια πορεία για την καινοτομία του συστήματος όσον αφορά την αλλαγή του κλίματος και την εφαρμογή της ΕΠΣ.

7.4. Η επιτυχία του συμφώνου για το κλίμα θα καθοριστεί εν μέρει από την ικανότητα της επιχειρηματικότητας και των επιχειρήσεων να προσελκύουν χρηματοδότηση από δημόσιες, φιλανθρωπικές και ιδιωτικές πηγές. Η χρηματοδότηση αυτή θα πρέπει να έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς που έχουν προκαλέσει την αλλαγή του κλίματος και τη διάθεση για ανατρεπτική αλλαγή σε ευρεία κλίμακα. Το πολυμερές χρηματοδοτικό πλαίσιο της ΕΕ, τα ευρωπαϊκά και διεθνή δημόσια και ιδιωτικά ταμεία με άξονα τις αποστολές και με διάθεση να προωθήσουν συστημική αλλαγή στους τομείς του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτή, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μόχλευση δεκάτομμυριών σε καινοτόμες δράσεις για το κλίμα. Ο γενικός στόχος θα πρέπει να είναι η δημιουργία πόρων, πείρας και ικανοτήτων με στόχο την επίτευξη ουσιαστικών αποτελεσμάτων σχετικά με τη μείωση των εκπομπών και την αύξηση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, με δυνατότητα πολλαπλασιασμού για την επιτάχυνση της αλλαγής και τη δημιουργία ελπίδας. Το σύμφωνο για το κλίμα θα πρέπει να επικροτήσει τη συμμετοχή του εθνικού και του διεθνούς χρηματοπιστωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών πολυμερών και ιδιωτικών ταμείων. Επιπλέον, το φορολογικό σύστημα πρέπει να αντικατοπτρίζει την αρχή της μεγιστοποίησης και της διατήρησης της οικονομίας της ευημερίας.

7.5. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι φυσικοί και οι εικονικοί χώροι για τις ανταλλαγές απόψεων για το κλίμα στις υφιστάμενες ενώσεις της κοινωνίας των πολιτών, που θα αλληλεπιδρούν μέσω της πλατφόρμας των ενδιαφερόμενων μερών του συμφώνου για το κλίμα.

7.5.1. Στον τομέα της εργασίας, ενδείκνυται η σύσταση παρατηρητηρίων προοπτικών, ανάλυσης και ερμηνείας εργασιακών, οργανωτικών και τεχνολογικών αλλαγών, που να καλύπτουν τις οκτώ ομάδες ταξινόμησης, με τη συμμετοχή συνδικαλιστικών οργανώσεων, εργοδοτών και διοικήσεων σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, με την παροχή υλικής υποστήριξης από την Επιτροπή.

8. Ανάπτυξη ικανοτήτων για τη διευκόλυνση των τοπικών πρωτοβουλιών

8.1. Το γενικό πλαίσιο θα πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένο, ώστε να αποφεύγονται οι ασυνέπειες με την ΕΠΣ.

8.2. Οι συνολικές προκλήσεις που επισημάνθηκαν περισσότερο από τους παράγοντες της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν στη δράση για το κλίμα είναι η έλλειψη πρόσβασης σε χρηματοδότηση, η έλλειψη εμπειρογνομosύνης, η έλλειψη προσωπικού και η έλλειψη αναγνώρισης⁽¹⁴⁾, καθώς και η έλλειψη ενός συνεκτικού αφηγήματος εκ μέρους της ΕΕ και των εθνικών κυβερνήσεων.

⁽¹⁴⁾ Μελέτη της ΕΟΚΕ.

8.3. Πολλοί ενδιαφερόμενοι φορείς έχουν επισημάνει πολύπλοκα ρυθμιστικά και διοικητικά περιβάλλοντα ως εμπόδια στη δράση για το κλίμα. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι οργανώσεις με πρωτοβουλία των κοινοτήτων θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τις προσπάθειες ανάπτυξης ικανοτήτων που τις βοηθούν να περιηγούνται σε κανονιστικά και διοικητικά περιβάλλοντα.

8.4. Η παροχή τόσο υλικής στήριξης (τεχνική βοήθεια, ανάπτυξη ικανοτήτων, χρηματοδότηση κ.λπ.) όσο και μη υλικής (αναγνώριση, μεγαλύτερη προβολή, κ.λπ.), καθώς και η διευκόλυνση της δικτύωσης και των συνδέσεων σε συγκεκριμένους τομείς και διαδικασίες πολιτικής, θα πρέπει να αποτελούν βασικά στοιχεία μιας *ευρωπαϊκής πλατφόρμας των ενδιαφερομένων μερών του συμφώνου για το κλίμα* η οποία να έχει ως στόχο να ενθαρρύνει την επιτόπια δράση για το κλίμα.

8.5. Οι μη κρατικοί φορείς ενδέχεται να αντιμετωπίσουν διάφορες προκλήσεις σχετικά με την πρόσβαση σε χρηματοδότηση για τις πρωτοβουλίες τους που αφορούν το κλίμα, μεταξύ των οποίων: απαγορευτικές απαιτήσεις για το μέγεθος των έργων, απροθυμία των ιδιωτών επενδυτών να χρηματοδοτήσουν έργα, πολύπλοκες διαδικασίες και απαιτήσεις για την υποβολή αιτήσεων και την πρόσβαση σε κεφάλαια ⁽¹⁵⁾. Άλλα εμπόδια περιλαμβάνουν την έλλειψη συνειδητοποίησης σχετικά με τις επιλογές χρηματοδότησης δράσεων για το κλίμα, την ανεπαρκή διοικητική ικανότητα και τις τεχνικές γνώσεις για την εξασφάλιση χρηματοδότησης, τους δημοσιονομικούς και κανονιστικούς περιορισμούς, τη διασφάλιση της δυνατότητας χρηματοδότησης των πιθανών επενδύσεων, τους πολιτικούς περιορισμούς και τις δυσκολίες στην εκπλήρωση υπερβολικά περιοριστικών κριτηρίων επιλεξιμότητας για ενωσιακά και διεθνή ταμεία ⁽¹⁶⁾.

8.6. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει τη δημιουργία ενός φόρουμ για τη χρηματοδότηση για το κλίμα, το οποίο θα φέρει σε επαφή βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς για την αντιμετώπιση των βασικών ζητημάτων, τον εντοπισμό φραγμών, τον σχεδιασμό λύσεων και τον προσδιορισμό των πλέον αποτελεσματικών μηχανισμών για τη βελτίωση της χρηματοδότησης σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας. Επί του παρόντος, εκπονείται μελέτη ⁽¹⁷⁾ προκειμένου να προταθεί ένα σχέδιο δράσης και, σε τελική ανάλυση, να βελτιωθεί η πρόσβαση των μη κρατικών φορέων σε χρηματοδότηση για το κλίμα.

9. Προς μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα των ενδιαφερομένων μερών του συμφώνου για το κλίμα

9.1. Λαμβάνοντας υπόψη τις θετικές εμπειρίες από την ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερομένων μερών για την κυκλική οικονομία, η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία παρόμοιας ευρωπαϊκής πλατφόρμας ενδιαφερομένων μερών του συμφώνου για το κλίμα.

9.2. Η συμμετοχικότητα, η διαφάνεια και η ουσιαστική συμμετοχή και ανάληψη ευθύνης από τοπικούς παράγοντες για το κλίμα θα πρέπει να αποτελούν τις κατευθυντήριες αρχές της πλατφόρμας.

9.3. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει η μετάβαση σε μια βιώσιμη οικονομία με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα και αποδοτική χρήση των πόρων να είναι δικαίη και να μην αφήνει τα νοικοκυριά, τις κοινότητες, τις περιφέρειες, τους κλάδους και τις μειονότητες στο περιθώριο ⁽¹⁸⁾. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα των ενδιαφερομένων μερών του συμφώνου για το κλίμα θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα παρατηρητήριο για τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα με σκοπό την παρακολούθηση της εφαρμογής της πολιτικής της ΕΕ για το κλίμα σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο και τη συλλογή δεδομένων για τη στήριξη της χάραξης πολιτικής σε όλα τα επίπεδα.

9.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την οργάνωση συνελεύσεων πολιτών στα κράτη μέλη με σκοπό την ενημέρωση, την ενθάρρυνση και την προώθηση της κατανόησης και την παροχή συμβουλών σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης σχετικά με τις πολιτικές για το κλίμα. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερομένων μερών του συμφώνου για το κλίμα θα μπορούσε να προωθήσει την επιτυχή εμπειρία και να διαδώσει κατευθυντήριες γραμμές και βέλτιστες πρακτικές σε χώρες, περιφέρειες και πόλεις που ενδιαφέρονται να φιλοξενήσουν παρόμοιες συνελεύσεις.

9.5. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερομένων μερών του συμφώνου θα μπορούσε να επιφορτιστεί με τη διοργάνωση συνέλευσης πολιτών σε επίπεδο ΕΕ, από κοινού με την ΕΟΚΕ, την ΕτΠ και το ΕΚ, με τη στήριξη της Επιτροπής.

9.6. Βασικό στοιχείο της πλατφόρμας θα πρέπει να είναι η δημιουργία δυναμικού και χρηματοδοτικού κόμβου, η παροχή καθοδήγησης, πληροφοριών και εκπαίδευσης σχετικά με τις πολιτικές και τις στρατηγικές για το κλίμα, καθώς και η διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για έργα μικρής κλίμακας. Ο ενωσιακός κόμβος καθώς και οι εθνικοί κόμβοι θα μπορούσαν να συσταθούν σε συνεργασία με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές.

⁽¹⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για το κλίμα για τους μη κρατικούς φορείς», (ΕΕ C 110, της 22.3.2019, σ. 14).

⁽¹⁶⁾ Rossi, L., Gancheva, M. και O'Brien, S., 2017.

⁽¹⁷⁾ Φόρουμ για τη χρηματοδότηση για το κλίμα — λεπτομέρειες και πρώτα καθήκοντα· μελέτη της Milieu Consulting SPRL για την ΕΟΚΕ.

⁽¹⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Να μην παραμεληθεί κανείς κατά την υλοποίηση της Ατζέντας του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη» (ΕΕ C 47, της 11.2.2020, σ. 30).

9.7. Η διαδικτυακή πλατφόρμα της ευρωπαϊκής πλατφόρμας των ενδιαφερομένων μερών του συμφώνου για το κλίμα θα συμβάλει στη δημιουργία χώρων για την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων, στη διευκόλυνση της δικτύωσης και στην ανάληψη δεσμεύσεων.

9.8. Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα ενδιαφερόμενων μερών του συμφώνου για το κλίμα θα πρέπει να δημιουργήσει μια ομάδα συντονισμού που θα αποτελείται από εκπροσώπους διαφόρων φορέων. Η επιλογή των μελών της ομάδας συντονισμού θα απαιτήσει διαφανή και σαφή κριτήρια, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμετοχικότητα και η αντιπροσωπευτικότητα, με παράλληλη διατήρηση της αποτελεσματικής διαχείρισης της δομής. Θα πρέπει να εκπροσωπούνται τα ακόλουθα ενδιαφερόμενα μέρη: θεσμικά όργανα της ΕΕ, κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων και των συνδικάτων, τοπικές και περιφερειακές αρχές, επιστημονική κοινότητα, χρηματοοικονομική κοινότητα και νεολαία. Τα ενδιαφερόμενα μέρη από ιδρύματα και τομείς με λιγότερους πόρους θα πρέπει να διαθέτουν επαρκείς πόρους ώστε να συμμετέχουν και να διαδραματίζουν ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Βρυξέλλες, 16 Ιουλίου 2020.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER
